

JANINA CIECHANOWICZ-MCLEAN

RAMOWA DYREKTYWA WODNA A OCHRONA ŚRODOWISKA MORSKIEGO

Ramowa dyrektywa wodna 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady od 10 lat reguluje politykę wodną państw Unii Europejskiej. Dopiero w 2008 r. przyjęto dyrektywę 2008/56, która dotyczy środowiska morskiego i włącza je do systemu prawnego UE. Niniejszy artykuł dotyczy też strategii wdrażania ramowej dyrektywy wodnej w Polsce.

Zanieczyszczenia środowiska morskiego pochodzą głównie ze źródeł lądowych (80 proc. wszystkich zanieczyszczeń morza) i ze źródeł pochodzących z morza.

Ramowa dyrektywa wodna ma dwa cele: 1) stworzenie jednolitych podstaw prawnych do ochrony wód śródlądowych oraz morskich wód przybrzeżnych i przejściowych, wspólnych dla całej zjednoczonej Europy oraz 2) osiągnięcie efektów środowiskowych, społecznych i gospodarczych.

WPROWADZENIE

Dnia 23.10.2000 r. została uchwalona Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, zwana ramową dyrektywą wodną¹, która weszła w życie w 2003 r.

Podstawowe znaczenie normatywne ma część druga dyrektywy, podzielona na 26 artykułów. Celem dyrektywy jest stworzenie ram wspólnotowego działania w gospodarowaniu wodami oraz zakres przedmiotowy jej obowiązywania. Należą do niego: wody śródlądowe, wody przejściowe i przybrzeżne oraz wody podziemne, a także ekosystemy lądowe zależne od wody.

W art. 1 wskazano również na podstawowe cele programowe, do których należy zaliczyć:

- zapobieganie dalszemu pogarszaniu, ochronę i polepszanie stanu ekosystemów wodnych oraz zależnego od nich stanu ekosystemów lądowych i obszarów podmokłych;

---

¹ Dz.Urz. WE L 327 z 22.12.2000 r., s. 1.

- wspieranie zrównoważonego korzystania z wód, opartego na perspektywicznej ochronie istniejących zasobów;
- dążenie do wzmocnionej ochrony i poprawy środowiska wodnego poprzez specjalne środki do stopniowej redukcji zrzutów, emisji i strat substancji niebezpiecznych;
- zapewnienie stopniowej redukcji zanieczyszczenia wód podziemnych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczaniu;
- dążenie do łagodzenia skutków susz i powodzi.

Realizacja wymienionych wyżej celów powinna w długookresowej perspektywie wpłynąć na ujednoczenie w państwach członkowskich Unii Europejskiej systemu planowania, zarządzania i kontroli w gospodarce wodnej. Kluczowym elementem organizacyjnym jest oparcie systemu zarządzania na obszarach dorzeczy². W aspekcie materialnoprawnym dominują cele środowiskowe, uzupełniane przez cele gospodarcze i społeczne. Instrumentami do osiągnięcia tych celów są: program wodno-środowiskowy oraz plany gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy.

Ogólnym celem dyrektywy jest osiągnięcie do 2015 r. w UE „dobrego stanu” ekologicznego i chemicznego wód. Ramowa dyrektywa odwołuje się do wielu już przyjętych i obowiązujących dyrektyw „wodnych”, wprowadzając w nich zmiany³.

Mimo że jednym z celów UE jest współpraca w rozwiązywaniu globalnych i regionalnych problemów środowiska, do roku 2008 UE nie przyjęła żadnej regulacji prawnej dotyczącej wyłącznie ochrony środowiska morskiego, chociaż kilka dyrektyw odnosi się również do wód morskich. Należy wspomnieć tu o dyrektywie 76/160/EWG, która dotyczy jakości wody w kąpieliskach: wód słodkich płynących lub stojących, lub ich części oraz wód morskich, w których kąpiel jest wyraźnie dozwolona⁴. Przepisy tej dyrektywy zobowiązują państwa członkowskie do podjęcia wszelkich koniecznych działań, aby jakość wód w kąpieliskach była zgodna z dopuszczalnymi parametrami. Dyrektywa ta w swojej treści pozostaje w bezpośrednim związku z ramową dyrektywą wodną (RDW), ponieważ zobowiązania państw w tym zakresie są włączone do planów gospodarowania dorzecziami i zlewiskami.

² J. Rotko, *Ramowa Dyrektywa Wodna – analiza prawna*, Poznań 2013, s. 13, 100.

³ *Prawo środowiska Unii Europejskiej*, wybór i wprowadzenie M.M. Kenig-Witkowska, Warszawa 2012, s. 25–26. Chodzi o następujące dyrektywy: w sprawie wody pitnej, w sprawie zintegrowanej ochrony wód przed zanieczyszczeniami, w sprawie wód przeznaczonych do kąpeli, w sprawie ptaków, w sprawie dużych katastrof (Seveso), w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, w sprawie osadów ściekowych, w sprawie azotanów, w sprawie siedlisk, w sprawie środków ochrony roślin, w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

⁴ Dz.Urz. WE L 31 z 5.02.1976 r. J. Ciechanowicz, J. Werno, *Dostosowanie polskiego prawa dotyczącego ochrony wód do prawa Unii Europejskiej*, [w:] *Wybrane zagadnienia prawa Unii Europejskiej*, Gdańskie Studia Prawnicze 1998, t. II, s. 61–72.

Dopiero w 2008 r. przyjęto dyrektywę 2008/56 ustanawiającą ramy działania Wspólnoty w dziedzinie środowiska morskiego⁵. Dyrektywa ta włącza do systemu prawnego UE środowisko morskie i tak samo jak RDW jest przykładem nowej, zintegrowanej i ekosystemowej polityki morskiej UE w dziedzinie ochrony środowiska. Jej celem jest zapewnienie „dobrego stanu środowiska” we wszystkich regionach i podregionach morskich Europy, co wymaga również ochrony ekosystemów morskich. Z przepisów tej dyrektywy wynika, że rybołówstwo i innego rodzaju działalność nie powinny spowodować spadku populacji ryb, mięczaków i skorupiaków eksploatowanych w celach handlowych poniżej bezpiecznych granic oraz że gatunki obce nie powinny stanowić zagrożenia dla ekosystemów. Kluczowym pojęciem w tej dyrektywie jest dobry stan środowiska, które wymaga także odpowiednich warunków fizycznych i chemicznych wspomagających zdrowe ekosystemy. Każde z państw członkowskich UE, zgodnie z harmonogramem ustalonym przez dyrektywę, ma obowiązek opracowania strategii dla własnych wód morskich.

1. STRATEGIA WDRAŻANIA RAMOWEJ DYREKTYWY WODNEJ W POLSCE

Ustalenia RDW zostały w Polsce transponowane do następujących ustaw:

- z 18.07.2001 r. Prawo wodne,
- z 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- z 27.04.2001 r. o odpadach,
- z 7.06.2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Do ustaw wydano rozporządzenia wykonawcze.

Do roku 2003 zgodnie z RDW wyznaczono w Polsce pojedyncze dorzecza, a następnie przyporządkowano je do obszarów dwóch dorzeczy i wskazano kompetentne władze dla tych obszarów. Wyznaczone obszary dorzeczy to: obszar dorzecza Wisły i obszar dorzecza Odry. Dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej (RZGW) są odpowiedzialni za gospodarowanie wodami w regionach wodnych wydzielonych w obszarze dorzecza na podstawie kryterium hydrograficznego. Współpracują w tym zakresie z właściwymi terytorialnie organami administracji rządowej i samorządowej. Zarówno w obszarze dorzecza Odry, jak i w obszarze dorzecza Wisły wyróżniono wszystkie kategorie wód, o których mówi RDW: rzeki, jeziora, wody przejściowe, wody przybrzeżne oraz sztuczne i silnie zmienione części wód.

Podział wód powierzchniowych na kategorie jest ważny ze względu na cele środowiskowe wynikające z RDW, jakie dla poszczególnych kategorii wód na-

---

⁵ Dz.Urz. UE L 164 z 25.06.2008 r.

leży uzyskać do 2015 r., oraz na możliwość przedłużenia terminu ich uzyskania, który zależy również od tego, jaką kategorię stanowi dana część wód⁶. Dla przykładu, jako wodę przejściową w Polsce wyznaczono między innymi Zalew Szczeciński, natomiast Niemcy akwen ten po swojej stronie wyznaczyli jako wodę przybrzeżną. Zgodnie z RDW przyjęcie różnych kategorii dla części tego samego akwenu jest możliwe.

RDW obejmuje wszystkie wody, w tym wody śródlądowe: powierzchniowe i podziemne, wody przejściowe i wody przybrzeżne, a dla stanu chemicznego również wody terytorialne, które mogą sięgać do 12 mil morskich od linii podstawowej morza. W art. 2 RDW zawarto definicje najważniejszych pojęć odnoszących się do omawianej materii. Ze względu na przedmiot zainteresowań, którym jest środowisko morskie, omówione zostaną pojęcia z nim związane, a więc wody przybrzeżne i przejściowe.

Wody przybrzeżne oznaczają wody powierzchniowe po stronie w kierunku lądu od linii, której każdy punkt jest oddalony o jedną milę morską po stronie w kierunku morza od najbliższego punktu linii bazowej, od której mierzona jest szerokość wód terytorialnych, rozszerzając się, gdzie stosowne, aż do zewnętrznej granicy wód przejściowych.

Wody przejściowe oznaczają wody powierzchniowe w obszarach ujść rzek, które są częściowo zasolone na skutek bliskości wód przybrzeżnych, ale które są pod znaczącym wpływem dopływów wód słodkich.

Dla ścisłości należałoby jeszcze przedstawić pojęcie dorzecza. Oznacza ono obszar lądu, z którego wszystkie spływy powierzchniowe odprowadzane są poprzez system strumieni, rzek i jezior do morza poprzez pojedyncze ujście ciekłu, estuarium lub deltę.

Posługując się tymi pojęciami i zintegrowanym podejściem do gospodarki wodnej, można zaryzykować twierdzenie, że przepisy RDW w znakomity sposób wpływają na ochronę środowiska morskiego, a w przypadku Polski – Morza Bałtyckiego.

2. ZANIECZYSZCZENIA ŚRODOWISKA MORSKIEGO

Zanieczyszczenia środowiska morskiego pochodzą przede wszystkim ze źródeł lądowych i morskich. Głównymi źródłami zanieczyszczeń morza nie jest intensywna żegluga morska, ale działalność gospodarcza na lądzie oraz aktywność społeczna ludzi. Są to przede wszystkim zanieczyszczenia z rzek, wybrzeży i z atmosfery. Zanieczyszczenia pochodzące z lądu wpływają bezpośrednio

---

⁶ T. Błaszczyk, *Ramowa Dyrektywa Wodna: Strategia wdrażania*, Coastline Reports 6 (2005), s. 87–99.

na skład jakościowy wód morskich⁷. Zanieczyszczenia ze źródeł lądowych obejmują 80 proc. wszystkich zanieczyszczeń morza. Wpływają one przez wody śródlądowe oraz trafiają bezpośrednio do morza z wybrzeży. Bałtyk jest też zanieczyszczany w wyniku działalności człowieka prowadzonej bezpośrednio w środowisku morskim.

Rzeki odprowadzając ścieki do morza, zanieczyszczają wody terytorialne innych państw oraz obszar morza terytorialnego. Skuteczność ochrony i utrzymania środowiska morskiego przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z lądu zależy od tego, czy prawo wewnętrzne państw, na których obszarze mogą się znaleźć lub się znajdują źródła zagrożeń dla tego środowiska, jest zgodne z prawem międzynarodowym⁸ oraz prawem UE.

Stopień zanieczyszczenia obszarów morskich zależy od rozwoju przemysłu, rolnictwa i urbanizacji w państwie. Wskazuje na to również definicja zanieczyszczenia morza zawarta w art. 1 konwencji helsińskiej⁹, przez które należy rozumieć wprowadzenie do morza przez człowieka bezpośrednio lub pośrednio substancji lub energii, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia człowieka, niszczyć morskie ekosystemy oraz znajdujące się w nim żywe zasoby, utrudniać użytkowanie morza włącznie z rybołówstwem, pogarszać jakość wody morskiej oraz prowadzić do zmniejszania walorów rekreacyjnych morza.

Źródła zanieczyszczeń środowiska morskiego można podzielić na bezpośrednie i pośrednie. Bezpośrednie źródła stanowią: eksploatacja floty morskiej oraz katastrofy morskie, prace poszukiwawcze i eksploatacyjne, podwodne rurociągi, zatapianie niebezpiecznych substancji. Do źródeł pośrednich należą: przemysł, transport lądowy, rolnictwo, aglomeracje miejskie. Ścieki przemysłowe, które są przyczyną zanieczyszczeń środowiska morskiego, mogą być odprowadzane do morza bezpośrednio lub pośrednio poprzez rzeki albo poprzez ścieki komunalne. Duży udział w zanieczyszczaniu obszarów morskich ma rolnictwo, ogrodnictwo i leśnictwo, głównie poprzez stosowanie pestycydów oraz innych związków chemicznych dostających się do morza z atmosfery lub wody, przede wszystkim rzek. Ilość zanieczyszczeń nieorganicznych wprowadzanych do Bałtyku z dorzecza Wisły, Odry i rzek przymorza sukcesywnie się zmniejsza. Chodzi tu o takie substancje, jak związki azotu, fosforu, siarki, węgla, które wnoszone są przede wszystkim przez przemysł, zanieczyszczenia komunalne, działalność gospodarczą oraz transport.

Istotne znaczenie dla ochrony obszarów morskich przed zanieczyszczeniem, zwłaszcza tym z lądu, ma odpowiednio zsynchronizowane i skorelowane

⁷ *Prawomiędzynarodowa ochrona środowiska naturalnego*, red. J. Gilas, Warszawa 1991, s. 97.

⁸ L. Łukaszyk, *Aktualne problemy prawa morza*, Warszawa 1991, s. 136; *Morskie obszary chronione w Polsce*, red. Z. Brodecki, L. Żmudziński, Gdynia 1997, s. 31; W. Bugajski, *Ochrona środowiska morskiego*, Gdynia 2003, s. 32–33.

⁹ Konwencja z 9.04.1992 r. o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Dz.U. z 2000 r., Nr 28, poz. 346); D. Pyć, *Prawna ochrona Morza Bałtyckiego*, Prawo Morskie 1995, t. XI, s. 82; M.H. Koziniński, *Morskie prawo publiczne*, Gdańsk 2003, s. 146.

z prawem unijnym wewnętrzne prawo państw, na których obszarze znajdują się realne oraz potencjalne źródła zagrożenia dla środowiska¹⁰. Wiodącą rolę spełnia w tym zakresie transpozycja RDW do ustawodawstw krajowych.

3. CELE I ZASADY RAMOWEJ DYREKTYWY WODNEJ W KONTEKŚCIE OCHRONY ŚRODOWISKA MORSKIEGO

Wprowadzeniu RDW przyświecają dwa główne cele. Pierwszy z nich to stworzenie jednolitych podstaw prawnych do ochrony wód śródlądowych (powierzchniowych i podziemnych) oraz morskich wód przybrzeżnych i przejściowych, wspólnych dla całej zjednoczonej Europy. Cel ten powinien być osiągnięty ewolucyjnie w ciągu 7–13 lat poprzez eliminację starych przepisów i zastępowanie ich nowymi. Przykładem tego może być nowa dyrektywa w sprawie jakości wody w kąpieliskach z 2006 r.¹¹ Drugi cel to osiągnięcie określonych skutków środowiskowych, społecznych i gospodarczych. Zgodnie z tym przepisy dyrektywy mają służyć niepogarszaniu stanu ekosystemów wodnych i zależnych od nich ekosystemów lądowych oraz obszarów wilgotnych. Mają one również wspierać zrównoważone użytkowanie wód, aby zapewnić długotrwałą ochronę istniejących zasobów. Cel ten jest egzemplifikacją zasady zrównoważonego rozwoju, która została wprowadzona w art. 5 Konstytucji¹². Zasada zrównoważonego rozwoju to dążenie do zachowania możliwości odtworzenia się zasobów naturalnych, ograniczenia obciążeń środowiska, nieprzekraczania granic wyznaczonych przez jego odporność, racjonalnego wykorzystywania zasobów nieodnawialnych oraz zastępowania ich substytutami, zachowania różnorodności biologicznej, zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego oraz tworzenie warunków sprzyjających równemu korzystaniu ze środowiska.

Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju na polskich obszarach morskich oraz korzystanie z zasobów morza jest możliwe w przypadku przestrzegania zasad

---

¹⁰ J. Ciechanowicz-McLean, *Z ewolucji pojęcia zanieczyszczenia morza na przykładzie Bałtyku*, Prawo Morskie 1994, t. X, s. 102.

¹¹ J. Rotko, *Podstawy prawne gospodarki wodnej*, Wrocław 2006, s. 44–52; Z. Bukowski, *Prawo ochrony środowiska Unii Europejskiej*, Warszawa 2007, s. 95 i nast.; G. Dobrowolski, *Europejskie prawo ochrony środowiska*, ECAUSA 2006, s. 141 i nast.; J. Rotnicka, *Gospodarka wodna w świetle uwarunkowań UE*, [w:] *Stan gospodarki wodnej w Polsce – problematyka prawna i kompetencyjna na przykładzie Pomorza*, materiały pokonferencyjne, Gdańsk 27.09.2011, s. 3–8.

¹² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, z późn. zmian.); D. Pyć, *Zasada zrównoważonego rozwoju a ochrona środowiska w obszarze Morza Bałtyckiego*, Prawo Morskie 1996, t. XII, s. 91–92.

i przepisów prawnych w zakresie ochrony środowiska oraz prawa wodnego¹³. Ta ostatnia ustawa w ograniczonym zakresie odnosi się do obszarów morskich, ponieważ dotyczy morskich wód wewnętrznych oraz morza terytorialnego tylko pod względem ochrony przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł lądowych oraz ochrony przed powodzią. Chroniąc środowisko polskich obszarów morskich, należy pamiętać o strefie przybrzeżnej – ważnej także dla realizacji RDW. Specyfika tej strefy wynika z tego, że wiele działań prowadzonych na lądzie, w tym działalność portów oraz stoczni, wpływa negatywnie właśnie na środowisko morskie. W celu ochrony brzegów morskich ustanowiono wieloletni program¹⁴, który obejmuje między innymi zapewnienie stabilizacji linii brzegowej, zapobieganie zanikowi plaż, monitorowanie brzegów morskich, prace i badania zmierzające do ich ratowania, modernizację oraz budowę umocnień.

Cele środowiskowe RDW nakazują też dążenie do wzmocnionej ochrony i polepszania środowiska wodnego (między innymi poprzez specyficzne przedsięwzięcia), do stopniowej redukcji emisji substancji priorytetowych oraz poprzez wstrzymanie emisji niebezpiecznych substancji priorytetowych. RDW ma zapewnić stopniową redukcję zanieczyszczeń wody podziemnej i unikanie jej dalszego zanieczyszczenia. Są to wytyczne do realizacji planów gospodarowania wodami oraz programów działań. W tym kontekście ważne jest osiągnięcie dobrego stanu w odniesieniu do wszystkich rodzajów wód na terenie UE w ciągu 15 lat. Dobry stan wód definiowany jest w zależności od tego, jakich wód dotyczy.

Na gruncie RDW można wyodrębnić kilka ważnych zasad, które również mają znaczenie dla ochrony środowiska obszarów morskich. Pierwszą z nich jest zasada gospodarowania wodami w skali co najmniej dorzecza, z której wynika, że gospodarka wodna nie może być krępowana granicami jednostek podziału administracyjnego, lecz powinna obejmować naturalne systemy wodne, a więc zlewnie hydrograficzne, czyli podejście ekosystemowe. Drugą zasadą jest aktywny udział społeczeństwa w gospodarowaniu wodą, a więc uspołecznienie procesów decyzyjnych, a trzecią – prewencja, która jako jedna z najważniejszych zasad prawa ochrony środowiska wyraża priorytetowość działań zapobiegawczych, urzeczywistnianych przez planowanie i programowanie oraz procedury ocen oddziaływania na środowisko.

---

¹³ Ustawa z 24.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz.U. z 2006 r., Nr 129, poz. 902, z późn. zmian.), Ustawa z 18.07.2001 r. Prawo wodne (tekst jedn.: Dz.U. z 2005 r., Nr 239, poz. 2019, z późn. zmian.), Ustawa z 21.03.1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (tekst jedn.: Dz.U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1502, z późn. zmian.).

¹⁴ J. Ciechanowicz-McLean, *Ochrona środowiska morskiego w pasie nadbrzeżnym*, Prawo Morskie 2003, t. XIX, s. 185–187; Ustawa z 28.03.2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich” (Dz.U. Nr 67, poz. 621).

Reguły te są zbieżne z zasadami ochrony środowiska morskiego wyrażonymi w konwencji o prawie morza¹⁵. Nieprzypadkowo na plan pierwszy wysunięto w tej konwencji problematykę zanieczyszczeń ze źródeł lądowych w postaci rzek, estuariów, rurociągów i konstrukcji wylotów kanałów ściekowych (art. 207). Zgodnie z tym artykułem państwa powinny wydać ustawy i inne przepisy prawne oraz podjąć stosowne środki konieczne do wprowadzenia w życie międzynarodowych zasad i standardów dla zapobiegania, zmniejszania i kontroli zanieczyszczeń środowiska morskiego ze źródeł lądowych. Zbyt szerokie i nieprecyzyjne sformułowania tych przepisów konwencji w praktyce utrudniają ich realizację.

Lądowe źródła zanieczyszczeń pochodzą z terytoriów suwerennych państw, do których inne państwa nie mają prawa. Tylko bowiem państwo terytorialne może mocą własnego ustawodawstwa zapobiegać lądowym zanieczyszczeniom morza pochodzącym z jego terytorium. Paradoksalnie więc RDW bardziej chroni środowisko morskie przed zanieczyszczeniami z lądu niż konwencja o prawie morza. Rzecz jasna, że zagadnienie to wymaga bardziej szczegółowej analizy z uwzględnieniem regionalnych konwencji o ochronie: Bałtyku, Morza Śródziemnego, wschodniego Atlantyku i Morza Północnego. Rola ramowej dyrektywy wodnej w ochronie środowiska morskiego ogólnie wydaje się być znacząca i trudna do przecenienia.

JANINA CIECHANOWICZ-MCLEAN

THE EU MARINE STRATEGY FRAMEWORK DIRECTIVE AND THE MARINE ENVIRONMENT PROTECTION (Summary)

Between 2000 and 2008 the Directive 2000/60/EC of the European Parliament and the Council of 23 October 2000 establishing a framework for the Community action in the field of water policy had been the principal legal document relating to water policy of the European Union Member States. The adoption of Directive 2008/56/EC of the European Parliament and the Council of 17 June 2008 establishing a framework for community action in the field of marine environmental policy (Marine Strategy Framework Directive) broa-

---

¹⁵ Konwencja Narodów Zjednoczonych z 10.12.1982 r. o prawie morza (Dz.U. z 2002 r., Nr 59, poz. 543); L. Łukaszyk, *Międzynarodowe prawo morza*, Warszawa 1997, s. 204 i nast.; M.H. Koziański, *Morskie prawo publiczne*, Gdynia 2010, s. 118 i nast.; R.R. Churchill, A.V. Lowe, *The law of the sea*, Manchester 1999, s. 328 i nast.; V. Frank, *The European Community and Marine Environmental Protection in the International Law of the Sea. Implementing Global Obligations at the Regional Level*, Leiden/Boston 2007, s. 271 i nast.

---

dened the scope of the EU law to include protection of the marine environment. This article also covers the implementation of the Marine Strategy Framework Directive within Polish legal system.

Land based sources make up 80% of all marine environment pollution.

The Directive's aim is twofold: (1) to create uniform legal mechanism for the protection of the inland, coastal and transitional waters for entire Europe, and (2) to achieve environmental, social and economic goals.